

Újvilági magyarok

Várdy Béla: *Magyarok az Újvilágban. Az észak-amerikai magyarság rendhagyó története. A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága, 2000. 840 old.; Várdy Béla–Várdy Huszár Ágnes: Újvilági küzdelmek. Az amerikai magyarság élete és az óhaza. Budapest, Mundus, 2005. 370 old.*

Várdy Béla, a magyar-amerikai történetírás és egyetemi képzés jeles alakja az elmúlt években két kötetben is közzétette a magyar-Amerika múltjára és részben jelenére vonatkozó számos tanulmányát. Várdy professzor a pittsburghi *Duquesne University* és egyszersmind a *University of Pittsburgh* tanára, szinte minden magyar-amerikai történetész és bölcsészettudományi szervezet vezető tisztségviselője, közel húsz könyv és mintegy 450 cikk szerzője. A *Duquesne University History Forum* vezetőjeként számos magyar történetész tapasztalhatta Várdy Béla szervezőerejét, segítőkészségét évtizedeken át. Ez a nagyszorgalmú és rendkívüli munkabírási történetész magyar maradt Amerikában is: legtöbb munkájának témája valamiképpen magyar, s magyarságát éppen kutatómunkája révén őrizte meg legmaradandóbban. Működésének motorja magyar-amerikai kettős lojalitása, munkájában elválaszthatatlan társa felesége, Huszár Ágnes, az ismert germanista, irodalomtörténész.

I. A két kötetet rokonítja a résztanulmányok felől az egész magyar-amerikai múlthoz történő közelítés. Mint Várdy a korábbi (2000) kötetről maga írja, „fejezeteinek legtöbbike részleteiben már valamilyen formában napvilágot látott. [...] A jelen formában azonban az olvasók egy teljesen átdolgozott, megfelelő lábjegyzetekkel, történeti kronológiával és

részletes bibliográfiával ellátott szintetikus munkát kapnak ...” (Magyarok az Újvilágban, 9–10. old.) A kötet szövegeit Várdy olvasói már megismerhették itthon a Kapu, a Valóság, a Forrás, a Korunk, a Pannon Tükör, a Debreceni Szemle, a szegedi Magyar Egyháztörténeti Vázlatok, illetve angol nyelven a *Hungarian Studies*, a *Hungarian Studies Review*, a *Central Eurasian Yearbook* hasábjain. Várdy előszavában azt is elmondja, hogy „az egyes fejezetek között vannak összefüggő jellegűek, részletes kutatásokra alapozott tudományos jellegűek, de ugyanakkor vannak anekdotikus jellegűek is. Az utóbbiak egyes kisebb-nagyobb jelentőségű események és egyéni sorsok bemutatásával igyekeznek emberközelbe hozni a korabeli emigráns élet mindennapi jelenségeit és hangulatát.” (9. old.)

Innen ered e sokféle céllal, eltérő módszerekkel és különféle forrástípusok felhasználásával összeállított, nagyszabású tabló színes, érdekes, részletgazdag szövege, amelyet a recensens azonban mégsem nevezne „szintetikus munkának”. Várdy bevonja forrásai közé a témakör legjobban ismert kézikönyveit, Puskás Julianna nagyszabású monográfiáját, Dániel Ferenc és Orosz István úttörő áttekintését, Tezla Albert remek forráskiadványát, de mellettük támaszkodik saját óriási pittsburghi könyv-és levéltárára (mára talán Észak-Amerika legnagyobb magán *Hungarica*-gyűjteményére) és egy sor amerikai és magyarországi közgyűjteményre is. A kötethez csatolt bibliográfia (651–715. old.) a szakterület átfogó könyvészeti összeállítása. A szerző egyes helyeken jelzi önálló levéltári kutatásainak és *oral history* interjúinak eredményeit is. A recensens hiányolja, hogy a kötet gyakran nem adja meg világosan az egyes fejezetek, szövegelemek eredeti megjelenésének helyét.

A vaskos kötet nemcsak azért mutat mozaikszerűséget, mert a benne szereplő dolgozatok nem egyszerre s nem is egy célkitűzéssel születtek. Ez az ábrázolásmód paradox módon megfelel az amerikai magyarság történeti szerveződésének, társadalmi tagolódásának, struktúratörténetének. Részben tudatosan, részben öntudatlanul a szerző ennek a heterogén, széttagolt, más-más módon amerikaivá asszimilálódó milliós tömegnek a legsajátabb tulajdonságait ragadta meg szerkesztési technikájával. Tárgyára nem egyetlen fényforrás segítségével vetít fényt, hanem megannyi lámpással világítja meg az amerikai magyarság életének színtereit, hőseit, kudarcait és sikereit, fel- és leszálló pályáit. Várdy racionálisan gondolkodó, határozott véleményű, színesen ábrázoló, éles szemű megfigyelő, aki a helybeliek biztonságával kalauzol az Újvilágban, az amerikai lét sztrádáin és rejtekösvényein.

Néhány példa is megmutathatja, hogy milyen sok érdekesség és tudnivaló rejtőzik a kötetben. Várdy több tanulmányt is szentel a magyar kalandorok amerikai pályafutásának. Ezt az ismert jelenséget sok példával, társadalomtörténeti keretbe ágyazva mutatja be a „Hősök, álhősök és kalandorok” (95–107. old.), a „Mondvacsinált főnemesek és tudós háryjánosok” (108–121. old.), illetve „Az amerikai magyarság nagyotmondó hősei és romantikus lovagjai” (185–196. old.) című fejezetében. Várdy szavaival: „A tizenkilencedik század dzsentri kivándoroltjainak és kalandorainak jellegzetességei közé tartozott a nemesi voltuk erőteljes hangoztatása, az önelöléptetés és önfőnemesítés gyakorlása, a hősi nemesi szellem lobogtatása, az emberi szabadság érdekében hozott állítólagos áldozataik kihangsúlyozása, az elért eredmények kitalálása vagy érdemtelen felnagyítása, valamint az anyagilag jól szituált nagyvilági hölgyek szíveinek meghódítása.” (185. old.) Várdy nagyon sok példát ismer ennek a típusnak a jellemzéséhez, és jó humorérzékkel egészen a közelmúltig nyomon kíséri a *Hochstapler* magyarok amerikai karrierjét. Vida István

Kornél fiatal debreceni kutató Estván Béla polgárháborús déli „ezredes”-ről most megjelenő írásából tudom, hogy Várdy listája valószínűleg tetszés szerint folytatható.¹ Szomorú, új eredménye Várdy kutatásainak, hogy a minálunk nagyrabecsült Xántus Jánosról, a budapesti állatkert alapító-igazgatójáról is módszeresen bizonyítja: hazug plagizátor és hamis próféta volt (113–121. old.).

Igen érdekesek és fontosak Várdynak a zsidó-magyar kivándorlók amerikai asszimilációjáról közölt példái (170–184. old.). Várdyt az előbb Magyarországra, majd onnan tovább, Amerikába települő és újra asszimilálódni kezdő zsidók amerikai magyar identitása érdekli, az a folyamat, ahogyan a nem sokkal korábban Magyarországra került zsidók Amerikában is megőrizték viszonylag frissen szerzett magyar tudatukat és öntudatukat. Várdy a kérdés jó ismerőjét és egyik legelső feldolgozóját, Kende Gézát idézi: „A zsidóvallású amerikai magyarok részt vettek és vezető pozíciókat foglaltak el az amerikai magyarság hazafias, társadalmi és kulturális mozgalmaiban, és ha áldozni kellett valamely magyarországi jótékony célra, [...] példamutató áldozatkészségükkel az elsők között voltak: nem mint zsidók, hanem mint magyarok.”²

Jellegzetes magyar-amerikai képződményről értekezik Várdy az amerikai „burdosházakról” szóló tanulmányában (244–258. old.). A „burdosház” [boarding house] voltaképpen munkásszállás, amelynek régtől ismert belső világáról Várdy sokat tud, és számos előde nyomán avatott tollal ír. Magyar-amerikai társadalomrajzot és mik-

¹ Vida István Kornél, Magyar katonák a Konföderáció hadseregében. Estván Béla ezredes pályafutása. In: Frank Tibor, szerk.: *Gyarmatokból impérium*. Magyar kutatók tanulmányai az amerikai történelemről. Budapest, 2006.

² Kende Géza: *Magyarok Amerikában* (Cleveland, OH, 1927), II. köt. 439–440. Idézi: Várdy: *Magyarok az újvilágban*, 171., e témáról újra: 301. old.

roszociológiai elemzést kapunk a burdosztartás kultúrájáról, a burdosházak tarka és „többirányú” szexuális viszonyairól, a részben ebből sarjadó gyilkos indulatokról és tényleges gyilkosságokról, a burdosházak társas hierarchiájáról. Várdy bemutat valamit a burdosházak „irodalmából” is, prózai írásokkal és verses rigmusokkal segít megidézni a feszültségeket és vágyakat, félelmeket és reményeket. Bölcsen vonja le a konklúzióját: „Az általános korabeli fölfogással szemben a századforduló kivándoroltjainak nagyrésze a hazai nyomorból nem az amerikai jólétbe, hanem egy más típusú nyomorba került. Egy olyan nyomorba, amely ideiglenesen még erkölcsi süllyedést is jelentett. Ennek ellenére legtöbbjük elfogadta ezt a kockázatot, mert Amerikából nézve a jövő mégiscsak szebbnek tűnt, mint a falu kilátástalan szegénységéből és a korabeli osztálytársadalom bilincseiből.” (256. old.)

Adatgazdag és szemléletében is rokonszenves „Az amerikai magyar egyházak megszűlése és kifejlődése” című tanulmány (286–305. old.). A szerző világossá teszi, hogy bár „az amerikai magyar hitközségeknek szinte elsődleges feladatává lett a magyar nemzeti érzés ápolása, [...] a hazai magyar katolikus egyház alig-alig mutatott érdeklődést idegenbe szakadt gyermekei iránt.” (291. old.) Ezzel szemben a magyar református egyház igyekezett tengerentúli híveit „a hazai egyház szárnyai alá” terelni. (297. old.) Ez természetesen nem sikerült, sőt az amerikai magyar református egyházközségek nem voltak képesek egységes keretet kialakítani, állandó torzszalkodásuk újra és újra felszabdalta az amerikai magyar református közösséget. Várdy szól az amerikai magyar evangélikusokról, a görög katolikusokról és a zsidókról is. Az utóbbiak erős magyarságáról, magyar nemzeti kötődésük tartósságáról ismét részletesen megemlékezik, ám végül szomorúan állapítja meg az elkerülhetlent: a második világháborút követő évtizedek „a szemünk láttára” mossák el a még megmaradt magyar hitközségeket. (302. old.)

A gazdag anyagból is kiemelkedik Várdy máig aktuális és fontos tanulságokat érlelő tanulmánya „A rendszerváltás és az amerikai magyarság” címmel (607–637. old.). Várdy érett szemlélője volt a hazai változásoknak Amerikából, avatott megfigyelője a rendszerváltás politikai és társadalmi folyamatainak. Ítéletei kiegyensúlyozottak, nem elfogult egyik politikai csoporttal szemben sem. Beszámol az amerikai magyarság soraiban keletkező bomlási folyamatról, az amerikai magyar politikai szervezetekben bekövetkező változásokról. Legérdekesebb fejtegetései azonban a repatriáló amerikás magyarok csalódásairól szólnak, a várt és vágyott itthoni elismerés, a hazaiak politikai bűneiért való felelősségre vonás elmaradásáról, a felemás, „esetlenül kivitelezett” kárpótlásról (620. old.), a morális süllyedés sokféle tünetéről, a vallásosság hiányáról. A repatriálási folyamatot ezek a tapasztalatok „befagyasztották” (623. old.), mondja Várdy, aki felismerte: „Az igazság ugyanis az, hogy tulajdonképpen senki sem hívta és senki sem várta vissza az emigránsokat, vagy ha várta, akkor ezt oly halkán jelezte, hogy erről alig tudott bárki is. Sőt, sokkal gyakoribb volt az a jelenség, amikor a nyugati magyar úgy érezte, hogy végleges hazaköltözése esetén szinte kinéznék őt ősei hazájából.” (624. old.) Foglalkozik az otthoniaknak a külföldön élőkről kialakult negatív képével, és megállapítja, hogy „akkoriban települtek haza a szélsőséges elveket valló egyének is, akik jelentéktelen, önkreálta és ugyanakkor jelentőségükben sokszorososan fölnagyított nyugati szervezetek vezetőiként jelentek meg a porondon, és ezen címek és hivatalok birtokosaiként, valamint egykori (állítólagos vagy valódi) hőstetteik alapján részt követeltek a hazai társadalmi és politikai vezetésből. Ezek kétes hazai szereplése, s állításaik hiányosságának bebizonyosodása igen lerontotta a nyugati magyarok hitelét, mely hitelrontás ódiuma aztán a többi nyugati magyarra is áterjedt.” (625. old.) Ezek a megjegyzések rímelnék a korábbi magyar szélhámosokkal és szemfényvesztőkkel fog-

lalkozó dolgozatokra. Egyszerű, okos szavakkal zárja következtetéseit a szerző: „Mindannyiunknak el kell fogadnunk, hogy habár mindannyian magyarok vagyunk, a környezet hatása következtében már nem vagyunk teljesen ugyanolyan magyarok.” (630. old.) E tanulmányban is, mint sokhelyütt, a kötet hangsúlyt helyez a magyar-amerikai civil szerveződés fontosságára, mintákat ad (600–601. old.), listát közöl (605–606. old.). Minden dolgozata élő emberekről szól, s a valóságos amerikai társadalmat idézi meg. Várdy biztosan mozog ezen a nehéz terepen, ismeri buktatóit, könnyen igazodik el. Otthon van.

A kötetet magyar-Amerika történetének kronológiai táblázata zárja (716–729. old.), benne sok érdekes adat táblázatos megjelenítésével növelve a kötet hasznát. A könyvben nagyszámú illusztrációt találunk, sok közülük ritka vagy éppen első hazai közlés, színesíti és elevenné teszi a tanulmányok szövegét. Angol nyelvű rezümék segítik a nem-magyar olvasók tájékozódását a kötetben (733–765. old.).

II. Nem sokkal e kötet megjelenése után Várdy Béla és Ágnes ismét tanulmánykötetbe foglalták újabb tanulmányaik egy részét. A tematikailag rokon kötet az *Újvilági küzdelmek. Az amerikai magyarok élete és az óhaza* címet viseli, a budapesti Mundus Magyar Egyetemi Kiadónál jelent meg 2005-ben. A kötet 23 tanulmánya nagyobb részt a Valóságban, illetve a Magyar Napló, a Hitel, a Nyelvünk és Kultúránk, a Magyar Egyháztörténeti Vázlatok, a Forrás, a Debreceni Szemle, a Korunk hasábjain látott napvilágot. A kötet több esetben megismétli az előzőekben ismertetett munka egyes fejezeteit, de sok újat is közöl.

Lényeges mindenekelőtt a Kossuth amerikai útjával foglalkozó tömb, mely öt dolgozatot közöl. Várdy értő tolmács a magyar olvasó számára Kossuth Amerikában kifejtett politikai nézeteit illetően, melyeket beágyaz az amerikai és – kisebb részben – a hazai Kossuth-irodalomba. Akár Kossuth

hatását vizsgálja az amerikai társadalomra és közgondolkodásra (51–59. old.), akár Kossuth vélekedését rekonstruálja az amerikai demokráciáról (60–66. old.) vagy a rab-szolgakérdésről (67–83. old.), érdekeset és nem egyszer újszerűt is mond az eddigi szakirodalomhoz képest, ha levéltári munkába nem is fog ezeknek a rövidebb írásoknak a kedvéért.

Nálunk ismeretlen anyagot tár elénk a „Trianon és a világháborúk” című rész. Ennek kezdő tanulmánya, a Várdy házaspár közös munkája az amerikai magyarság reakcióját taglalja a trianoni katasztrófa után, egészen 1995-ig. Részletesen beszámol azokról a mozgalmakról, akciókról, szervezetekről, amelyekkel az amerikai magyarság igyekezett a nagyhatalmi akarattal szembeszegülni, s amelyektől ők az óhaza sorsának jobbrafordulását remélték. Várdy Béla és Ágnes rezignáltan s józanul állapítja meg: „Az amerikai magyarság jelentős része [...] megtanult élni ezzel a nemzeti tragédiával. Elfogadja Trianont, de elsősorban azért, mert bízik a közös európai szellem mielőbbi elterjedésében és uralomra kerülésében.” (252. old.) Várdy Béla múltidéző ereje mutatkozik meg azokban a tanulmányaiban, melyek a vonatkozó szakirodalom alapos ismeretét tükrözve a magyar-amerikai emigráció II. világháború alatti sorsát és belső harcait ismertetik. Különösen érdekes a Habsburg Ottó amerikai politikai szerepéről közölt tanulmány a háború alatt és után (269–284. old.), amelyben a szerző levéltári anyagot is hasznosított a *californiai Hoover Institution* Eckhardt Tibor-letetéből.

Említésre érdemes „Az angol nyelvű magyar történetírás helyzete Amerikában az 1990-es évek elején” című tanulmány (129–140. old.). A szerző itt ugyan kevesebbet mond el, mint amit címében ígér, de az Amerikai Történelmi Társulat bibliográfiai kézikönyvei között (1931, 1961, 1995³) ma-

³ The American Historical Association's *Guide to Historical Literature*, ed. by Mary Beth Norton, 3rd ed., Oxford University Press, 1995.

gyar szempontból tett összehasonlítása hasznos. Végkövetkeztetése szomorú: „Kár, hogy a hazai tudományos világ – vagy talán inkább a hazai nagyközönség – nemigen vesz tudomást erről a nagy erőfeszítésről, amit a magyar származású külföldi szakemberek odakint véghez vittek. S talán még ennél is szomorúbb az, hogy ezeket az eredményeket a következő nemzedék már nemigen fogja tudni megismételni – egyszerűen azért, mert a humanisztika és a társadalomtudományok mai helyzetében már nem lesz »következő nemzedék«. A tehetséges magyar származású és alapjában humán beállított-ságú fiatalok ugyanis ma már nem történelmet és a rokontudományok tanulmányozását választják életcéljukká, hanem az anyagilag sokkal többet ígérő reáltudományokat és az üzleti pályákat.” (140. old.)

A szerző másutt is siratja, sőt elsiratja az amerikai magyarságtudományt, melynek aranykora – mint „igen sötéten”, de nagyrészt joggal vallja – az 1990-es évekkel leáldozott (141–155. old.). Pesszimizmusa indokolt: a hidegháború befejezése az ameri-

kai egyetemek szinte valamennyi kelet-európai programjának – s ekként a magyar stúdióknak is – alkonyát jelentette, amit e recenzió szerzője akkoriban maga is Amerika-szerte megtapasztalhatott. A jelenség fő oka nem annyira a generációváltás, mint a térség nagy részének, politikai és hadászati fontosságának hirtelen, noha korai leértékelődése volt.

Várdy Béla és Huszár Ágnes nehéz évtizedekben, erős akarattal, magyar identitá-sukat mindvégig büszkén megőrizve szegődtek egy mára eltűnőben lévő, bár valaha kiterjedt és befolyásos amerikai társadalmi csoport, a magyar-amerikai bevándorlók krónikásaivá. Vállalt feladatukat, a hozzájárulást magyar-Amerika szellemi és morális hagyatékának megtartásához, történeti lelkiismeretének megőrzéséhez sokoldalúan és eredményesen teljesítették. Hűséggel két hazájuk: Magyarország és az Egyesült Államok iránt. Köszönet illeti őket innen is, onnan is.

FRANK TIBOR

Számunk szerzői

ANTAL BEATRIX	Ph. D. hallgató, PPKE, Pilisvörösvár
BEBESI GYÖRGY	történész, PTE, Pécs
BENCsik PÉTER	történész, SZTE, Szeged
BORBÉLY JÁNOS	kutató, Szeged
DEÁK ÁGNES	történész, SZTE, Szeged
R. J. W. EVANS	történész, Oxford University (Oriel College), Oxford
FARKAS GYÖNGYI	történész, Mezőgazdasági Múzeum, Budapest
FARKAS KATALIN	tanár, Németh László Gimnázium – ELTE, Budapest
FRANK TIBOR	történész, ELTE, Budapest
GONDA GYÖRGY	nyugdíjas színházi szakember, Dunaharaszti
PAJKOSSY GÁBOR	történész, ELTE, Budapest
POLGÁR TAMÁS	Ph.D. hallgató, PTE, Pécs
TOMKÓ VIKTOR	Ph.D. hallgató, SZTE, Szeged
UGRAI JÁNOS	történész, Miskolci Egyetem, Miskolc

A fordításokat BARNA JÓZSEF, BEBESI GYÖRGY, LUKÁCS ANIKÓ és POLGÁR TAMÁS készítette.

Contents

Essays

GÁBOR PAJKOSSY	
An Informer in Pest in the Middle of the Reform Period (1839)	5
ÁGNES DEÁK	
Lists of Informers from the Age of Neoabsolutism	21
KATALIN FARKAS	
The Police and Pro-Independence Movements in Hungary (1859–1866)	45
JÁNOS UGRAI	
Skirts, Poems, Conflicts: The Double Demotion of a Reformed Minister	71
JÁNOS BORBÉLY	
Heinrich Hentzi in Hungary: from “Saint George the Dragon-slayer” to the “Iron Ghost”	88

Workshop

GYÖRGY GONDA	
“...Gábor Egressy actor and Kossuth’s government commissioner”	115

Evoking the past

GYÖRGY BEBESI – TAMÁS POLGÁR	
The “Virtuoso Provocateur”. Jevno Azef, the Legendary Double Agent	127

Theory and method

GYÖNGYI FARKAS	
Agent Reports, Interrogation Records, Applications. Possible Sources for Social History	146

Beyond our borders

“I came to Hungarian history from that of its ‘western’ neighbours.”	
An Interview with R. J. W. Evans (By Ágnes Deák)	171
A Selected Bibliography of R. J. W. Evans’ Works	176
R. J. W. EVANS	
Language and State Building: The Case of the Habsburg Monarchy	181

Reviews

Hungarian Historical Research in the Vatican (<i>Tusor Péter: Magyar történeti kutatások a Vatikánban. PPKE–Gondolat Kiadó, Budapest–Róma, 2004</i>) BEATRIX ANTAL	203
Demography and Public Administration during the Ottoman Occupation (<i>Dávid Géza: Pasák és bégek uralma alatt. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2005</i>) VIKTOR TOMKÓ	206
Prestige Often Lost and Regained. Changes in the British Image of Hungary. (<i>British-Hungarian Relations since 1848. Ed. by László Péter and Martyn Rady. Hungarian Cultural Centre London–University College London, London, 2004 [SSEES Occasional Papers No. 62]</i>) PETER BENCSIK	210
Hungarians in the New World (<i>Várdy Béla: Magyarok az Újvilágban. Az észak-amerikai magyarság rendhagyó története. A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága, Budapest, 2000; Várdy Béla–Várdy Huszár Ágnes: Újvilági küzdelmek. Az amerikai magyarság élete és az óhaza. Mundus, Budapest, 2005</i>) TIBOR FRANK	218
<i>Authors</i>	223

Tisztelt Olvasóink!

ELŐFIZETŐI FELHÍVÁS AZ AETAS 2007. ÉVI ÉVFOLYAMÁRA

A jövő évben négy számunk jelenik meg, köztük a következő tematikus számaink:

*Oral history – új utak és módszerek;
Középkori művelődéstörténet;
Hadművészet Európában*

Interjút közlünk Ieda Osamuval és Peter B. Goldennel.

Eddigi gyakorlatunkhoz híven a 2007-es évfolyamra is kedvezményt biztosítunk előfizető olvasóinknak.

Éves előfizetői díj: 500 Ft + postaköltség

Egy számot megfendelőként: 500 Ft + postaköltség

Egy szám könyvesbolti ára: 700 Ft

A folyóirat előfizethető az e számhoz mellékelt csekkszelvényen, illetve megrendelhető a kiadó címén. Korábbi számainkból (postaköltség felszámításával) a szerkesztőség címén a következők rendelhetők meg:

1992. 3. sz.	17. századi magyar művelődéstörténet
1993. 4. sz.	Historiográfia
1994. 3. sz.	Külföldi történészek magyar történelemről
1994. 4. sz.	Angol–francia reformmozgalmak
1995. 1–2. sz.	Közvélemény és propaganda a 17. századi Magyarországon
1995. 3. sz.	Szláv népek története a középkorban
1995. 4. sz.	Az abszolutizmus kora Magyarországon
1996. 1. sz.	Észak-Amerika a 19. században
1996. 2–3. sz.	Magyar emigrációk a 19–20. században
1996. 4. sz.	Ókori civilizációk
1997. 1. sz.	Magyar művelődéstörténet
1997. 2–3. sz.	Középkor történeti tanulmányok
1997. 4. sz.	19. századi magyar történet, AETAS repertórium 1985–1995
1998. 1. sz.	Orosz ortodoxia
1998. 2–3. sz.	Az 1848–1849-es magyar forradalom és szabadságharc
1998. 4. sz.	Észak-Amerika a századfordulón
1999. 1–2. sz.	19. századi magyar történelem
1999. 3. sz.	A francia középkor-kutatás új irányzatai
1999. 4. sz.	Az oszmán török birodalom története
2000. 1–2. sz.	Megtorlások a magyar történelemben
2000. 3. sz.	Az első ezredforduló Európában
2000. 4. sz.	Összehasonlító történetírás
2001. 1. sz.	19. századi Észak-Amerika története
2001. 2. sz.	Nagy csaták – hadtörténet
2001. 3–4. sz.	Az Osztrák-Magyar Monarchia története
2002. 1. sz.	Az Oszmán Birodalom észak-nyugati határai
2002. 2–3. sz.	Az életrajzírás mint történeti probléma
2002. 4. sz.	Közép- és korai középkori művelődéstörténet
2003. 1. sz.	Az orosz állam
2003. 2. sz.	Erdély története
2003. 3–4. sz.	Kultuszok a történelemben
2004. 1. sz.	19–20. századi gazdaság- és társadalomtörténet
2004. 2. sz.	Kora középkori Európa

2004. 3-4. sz.	Diplomáciatörténet
2005. 1-2. sz.	Hálózatok és hierarchiák a gazdaságtörténetben
2005. 3. sz.	Eszmék és korok, 18-19. század
2005. 4. sz.	Magyar középkor történeti tanulmányok
2006. 1. sz.	Múlt századi sorsfordulók – 1956
2006. 2-3. sz.	Ókori és modern kultúrák
2006. 4. sz.	Államrendőrség és informátorai

Az előző évhez hasonlóan az idei évben is átutalhatja jövedelemadójának 1 %-át egy olyan egyesületnek, alapítványnak stb., amelyet erre érdemesnek tart. Folyóiratunk szerkesztői azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulnak Önhöz, hogy ha támogatásra méltónak tartja folyóiratunkat, válassza az AETAS-t. 2006-ban folyóiratunkhoz támogatóink 1 %-os felajánlásából összesen 78 414 Ft érkezett be. Ezt az összeget a 2006. évi 2-3. számunk nyomdai előkészítő munkáihoz használtuk fel. Segítségüket nagyon köszönjük.

Ha az idei évben is az AETAS támogatása mellett dönt, akkor töltse ki részünkre az APEH-től kapott rendelkező nyilatkozatot.

Adószámunk: **19079581-2-06**

Nagyon köszönjük Olvasóink eddigi támogatását és érdeklődését.
Reméljük, hogy erre a jövőben is számíthatunk.

AETAS Szerkesztősége
6701 Szeged
Pf. 1179
<http://www.aetas.hu>
E-mail: aetas@mail.u-szeged.hu

Következő számunk tartalmából

PAP JÓZSEF

„Két választás Magyarországon.”

Az országgyűlési képviselők társadalmi összetétele a 20. század első éveiben

SZABÓ DÁNIEL

Katonadalok és az első világháború

VIDA ISTVÁN KORNÉL

Egy ágyban Abraham Lincolnnal...

FERWAGNER PÉTER ÁKOS

Tocqueville és Algéria

POLÁCSKA EDINA

Franciaország és a karlizmus, 1868–1874

GAVRIEL ROSENFELD

Miért a kérdés, hogy „mi lett volna, ha...?”

Bolti ár: 650,- Ft
Előfizetőknek: 500,- Ft

Mint ismeretes, a *Polizeihofstelle* 1848 előtti magyarországi informátorhálózatának létszámára vonatkozóan jelenleg csak részadatokkal rendelkezünk, ráadásul ezek szinte sohasem a teljes állományra vonatkoznak, amely magában foglalja a fizetett és a nem fizetett, a közvetlenül a miniszterrel, Sedlnitzkyvel kapcsolatban álló és az itthoni hálózat feje, Ferstl alá rendelt ügynököket. Saját korábbi eredményeink szerint Sedlnitzky 1830-ban a Magyar Királyság területén 48–52 személlyel állt „titkos szolgálati kapcsolatban”, Lábán Antal szerint 1835-ben 64 besúgó rendelkezett titkos azonosító jellel, végül ugyancsak saját kutatásaink szerint 1844-ben 54, 1846-ban 87 informátor részesült a Magyar Királyság területén rendszeres, havi vagy félévi fizetésben. Az 1830-as adat tehát nem foglalja magában a közvetlenül Ferstl alá rendelt ügynököket, a 40-es évek közepére vonatkozó adatokban pedig nem szerepelnek a fizetésben nem részesülő informátorok, akik (egy-két tucatnyian vagy többen, de bizonyosan jóval kevesebben, mint a fizetett besúgók) feltehetőleg közvetlenül Sedlnitzkyvel álltak kapcsolatban, valószínűleg nem végeztek rendszeres megfigyelő tevékenységet, inkább ad hoc megbízásokat teljesítettek – Fischer Károly, Mukits Simon, Steinbach Ferenc és Vághy Ferenc például 1841 júliusában azt a felkérést kapta a minisztertől, hogy készítsen részletes jelentést a *Pesti Hírlap* tartalmáról, irányáról, fogadtatásáról. [...] Mindent összevetve, [...] a *Polizeihofstelle* minden rendű és rangú informátorainak a létszámát az 1830-as évek végén 100 körülire vagy inkább az alattira tehetjük.

Pajkossy Gábor tanulmányát számunk 5–20. oldalán olvashatják.
